

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВОЛОДИМИРА ПАДУНА. МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

УДК 745(477):75(477)

Половна-Васильєва О. А. Творчий шлях Володимира Падуна. Мистецтвознавчий аналіз. У статті розглянуто характерні особливості творчості дніпропетровського художника Володимира Макаровича Падуна. З'ясовано та висвітлено основну творчу біографію художника. Визначено напрямки художнього самовираження. Досліджено та охарактеризовано творчі роботи у стилі петриківського розпису, декоративного живопису та напрямку «смугового періоду». Розглянуто та проведено композиційний аналіз ранніх робіт майстра (петриківський розпис), охарактеризовано етюди та декоративний живопис, встановлено базування творчого доробку на традиції та світогляді українського народу. Розглянуто основні засоби виразності: колір, ритм, композиційну побудову.

Ключові слова: орнамент, розпис, живопис, композиція, етюд, пленер.

Половна-Васильєва Е. А. Творческий путь Владимира Падуна. Искусствоведческий анализ. В статье рассмотрены характерные особенности творчества днепропетровского художника Владимира Макаровича Падуна. Выяснена и освещена основная творческая биография художника. Определены направления художественного самовыражения. Исследованы и охарактеризованы творческие работы в стиле петриковской росписи, декоративной живописи и направления «полосатого периода». Рассмотрены и проведен композиционный анализ ранних работ мастера (петриковская роспись), охарактеризованы этюды и декоративная живопись, установлено базирование творчества на традициях и мировоззрении украинского народа. Рассмотрены основные средства выразительности: цвет, ритм, композиционное построение.

Ключевые слова: орнамент, роспись, живопись, композиция, этюд, пленер.

Polovna-Vasylyeva O. The creative career of Volodymyr Padun. Art analysis. The paper describes the characteristics of creative work of the Dnipropetrovsk artist Volodymyr Makarovich Padun. It was clarified and highlighted the main creative biography of the artist. Born in 1942 in Zaporizhzhya Region in the village of **Plavni** near the **Velyky Luh**, he graduated from Dnipropetrovsk Art College, a member of the Union of Artists of Ukraine since 1990, a master of folk art. During the period of creative activities the artist has held a number of personal exhibitions.

In the paper the directions of artistic expression were determined. The creative work of the artist has been developed in two directions: decorative painting and painting. The first group includes the ornamental-sign conceptual compositions master's works of art, which are based on the encoded abstract perception of the world and the thorough knowledge of the history of ornament, the sign system of Ukrainian folk decorative applied arts. The second one includes etude painting, decorative works using a sign system in their traditional national symbolic interpretation and painting of «striped period».

There were studied and characterized the works of art in Petrykivka painting style. Destiny gave the artist a familiarity with the Petrykivka painting – the purest source, which inspires, plays all the colours, amazes and amplifies the sensual emotions – the works of rural masters, now well known Nadiya Belokon, Oryshka Pylypenko, Ganna Pavlenko. The first works of the traditional Petrykivka painting he has seen thanks to Borys Bulavin. That was the beginning of the searching for his own creative life, the studying of traditional Petrykivka manner of writing, and, actually, the formation of highly valuable for today collection of pictures (**malovka**) of Petrykivka's artists. The master's creative achievements on a field of Petrykivka painting based on traditions. Keeping the authenticity of folk manner of writing, the artist seeks his own style. The motifs of his early works are close to the heart: the same plants surrounding the life of old rural artists: "Rose Hip", "Thistle", "Poppies", "Wheat", "Irises", "Comflowers". The paper considers and conducts the compositional analysis of early works of Petrykivka painting master. The most admired thing in

his painting is a sign writing, which folk artists mastered without realizing it. Being interested in traditional embroidery on towels, folk costumes, Easter eggs – he tries to comprehend the forgotten knowledge. The symbolism is the key moment in his search for truth. Gained mastery became useful to the artist when in the Soviet 1970-1980s, working in Dnipropetrovsk regional art manufacturing plant, he was actively used this technique to decorate a variety of educational and cultural institutions and food establishments. These were the objects located in Dnipropetrovsk Region. All paintings can be divided into two groups: exterior and interior.

The group of exterior paintings consists of the artistic design of kindergarten, the decoration of secondary school and ten buildings (ornamental frieze), the annual design of urban T. Shevchenko and V. Chkalov (now L. Globa) Parks on such holidays as the Flower Day, the New Year (design of the central Lenin Square) as well as other Soviet May and October holidays. These were the ornamental panels exhibited in spatial environment of park area. The group of interior decorations is headed by paintings of the food service facilities and lobbies of secondary and music schools.

The marked main directions of decorative painting. Creator inspired by local nature. By sunrise he went to the steppe and favourite places Ohrinskohe suburbs. Did not prevent it from doing any weather, whether hot sun or frost. In warmer months, could live for months in the open air, painting the beauty of his native land, feeling every breath of the earth. In his watercolors and paintings feel admiration from the environment. This admiration simple steppe flower and delight of a burning sunset and reliefs beams, cliffs and ravines. This is an artist who loves nature. A characteristic feature of the works of the artist - is that on his paintings he never not worked in the workshop. All works written in one breath at a time. By nature takes the most important characteristic - emotions, impressions, essence. And the proof of this is the watercolor works of "Stork", "Evening Orel", "Home". The next stage in the creative life Padun V.M. begins when there are works that precede the "striped period", "Fresh breeze", "Coastal wind", "Autumn pear", "Near the lake", and finally formed a new vision and interpretation of images when he went a creative international plein air in Slovakia in 1997. Rethinking the life achievements resulted in quite a different style, but the essence remained - the national colors, concentrating on the main and most important - an idea that is read in the main core of each work. Consider the basic methods of expression: color, rhythm, composite construction, set-based creative works on traditions and outlook of the Ukrainian people.

It was determined that the creation of the Dnepropetrovsk artist Vladimir Makarovich Padun based on tradition and outlook of the Ukrainian people, which was embodied in the decorative and ornamental painting, and paintings. It reflects the chanting of local native species, using all possible means of expression: expressive color, rhythm, texture and compositional structure. The artist is complicated by the knowledge of himself, comes to the truth through his own work, keeping in mind the words of Gregory Skovoroda.

Keywords. Ornament, painted, painting, composition, sketch, plein air.

Постановка проблеми. Актуальність. Висвітлення творчості сучасних художників постає на часі, адже Україна багата своїми самобутніми, неперевершеними особистостями. Дослідження творчості регіонального художника Дніпропетровщини та ретельне висвітлення напрямку його діяльності є актуальним, так як довгий час він не вписувався у офіційне радянське мистецтво, не допускався на виставки, бо уся його творчість була і є просякнута національним духом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В історію регіонального мистецтва В. М. Падуна потрапив за часів незалежності України. До того – негласне табу на все національне і те, що не вписувалося в радянську ідеологію. Серед мистецтвознавців, хто доторкнувся до творчості художника були О. Годенко-Наконечна [2] та В. Старченко [4], висвітлюючи її в контексті чергової виставки, що відбувались за часів незалежності України в місцевій пресі. Було декілька радіо та телепередач за участю художника. Творчий доробок Падуна побіжно згадується у Л. Богданова [1] «Художники Дніпропетровщини» та у дисертаційному дослідженні О. Світличної [4].

Мета статті – дослідити творчий шлях місцевого художника Дніпропетровщини В. М. Падуна, розкрити особливості художнього самовираження та напрямки його діяльності в мистецтві, сформувані творчі роботи у групи та провести мистецтвознавчий аналіз творів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед регіональних художників Дніпропетровщини постать Володимира Макаровича Падуна займає неабияке місце. Народжений в запорізьких плавнях і всотавши в себе красу рідного краю, він намагається зберегти її і передати свої почуття до неї через призму свого мистецького чуття. Народився в Запорізькій області в с. Плавні біля Великого луку у 1942 р., закінчив Дніпропетровське художнє училище, член Спілки художників України з 1990 р., майстер народної творчості. За період творчої діяльності художник провів ряд персональних виставок: 1989 р. (м. Львів), 1990 р. (м. Дніпропетровськ), 1997 р. (Дніпропетровськ), 2002 р. (м. Київ, Дніпропетровськ). Творчий доробок митця розвивався в двох напрямках: декоративний розпис і живопис. До першої групи відносяться творчі роботи майстра «орнаментально-знакові концептуальні композиції, в основі яких лежать кодоване абстрактне сприйняття світу та ґрунтовні знання з історії орнаменту, знакової системи українського народного декоративно-ужиткового мистецтва [3: 79]. Друга – етюдний живопис, «декоративні твори з використанням знакової системи в їх традиційному національному символічному трактуванні» [3: 80] та живопис «смугастого періоду».

Починаючи з лав Дніпропетровського художнього училища, коліски більшості провідних художників Дніпропетровщини, він, майбутній професійний живописець, уперше побачив петриківський розпис у виконанні своєї сокурсниці. Це був той самий, відомий усім, сучасний петриківський розпис, насичений різностильовими елементами, перехідним мазком, «петушінням» та іншими запозиченнями з хохломи і палеху, що так надовго в'їлося в чисте джерело петриківки, змінивши її до невпізнання. Враження у Падуна від такого було кепське. Але доля подарувала йому знайомство з іншою петриківкою, тим самим чистим, не замуленим джерелом, що надихає,

бринить усіма барвами, вражає і підсилює чуттєві емоції – роботами сільських майстринь, тепер усім відомих, Надії Білокінь, Оришки Пилипенко, Ганни Павленко. Перші роботи традиційного петриківського розпису побачив завдяки Борису Булавіну, який разом з Андрієм Пікушем, на сьогодні відомий народний художник України, в 70-х роках ХХ століття допомагали стареньким майстриням виживати, розповсюджуючи забуте традиційне народне малярство. З того часу почався пошук своєї творчої долі, вивчення традиційного петриківського письма, і, власне, формування дуже цінної на сьогоднішній день, колекції малярських петриківських майстринь. Їх Володимир Падуна купував інколи у збиток власної родини. Спостерігаючи як майстриня виконувала для нього його замовлення, як майстерно володіла примітивними засобами народного розпису: пензликом-квачиком, рогазинкою та власними пучками пальців, навіть як готувала фарби для роботи – він поступово самотужки оволодів технікою народної образотворчої мови. Став майстром народної творчості. Докопатися до серцевини образотворчої істини українського народу стало сенсом творчості Володимира Макаровича Падуна. Адже одна із найбагатших у світі фольклорних культур – українська народна творчість – вщент насичена символами, алегоріями та метафорами [4: 4]. Народне мистецтво в образі автентичного петриківського розпису стало основним джерелом формування В. М. Падуна як художника та педагога [2: 3]. Найсильніше, що приваблює його в розписі – це знакове письмо, яким народні майстрині володіли не усвідомлюючи цього. Захоплюючись традиційною вишивкою рушників, народного строю, писанками – він намагається осягнути забутих знань. Символіка – ось ключовий момент в пошуку істини.

Творчий доробок майстра на ниві петриківського розпису базується на традиціях. Зберігаючи автентику народного письма художник шукає власний стиль. Мотиви його ранніх робіт такі близькі серцю: ті ж самі рослини, що оточували життя стареньких сільських художниць: квітучий мак, жоржини, калина, яблунка і груші. Але художник не був би художником, як би не користувався набутими професійними знаннями. Його розпис з площини паперу перейшов на іншу основу – картон, ДСП, стіна, навіть були вдалі спроби у використанні тканини. А традиційна для петриківських майстринь ясна темпера з додаванням анілінових барвників змінилася на олійні фарби та темперу. Світ побачили композиції «Шипшина», «Будяк», «Маки», «Пшениця», «Півники», «Васильки».

Художник у своїх творчих роботах зберіг одну із головних особливостей народного розпису – живе біле тло, яке дихає, взаємодіє з рослинним орнаментом, вступає з ним у діалог. Рослинні форми вільно живуть у площині, не наповзають одна на одну, як у сучасній петриківці.

І колорит у художника – традиційний: чисті, відкриті спектральні кольори. Головна особливість колористичної побудови твору – протилежність, контраст, боротьба теплого і холодного. В його роботах зберігається мажор, властивий творчості народних майстринь.

Набута майстерність стала художнику у пригоді тоді, коли він в радянські 1970–1980-ті роки активно використовував цю техніку в оформленні різноманітних освітніх закладів, культури та харчування, працюючи у Дніпропетровському обласному виробничому художньому комбінаті. Це були об'єкти, що знаходилися на Дніпропетровщині. Розписи можна поділити на дві групи: екстер'єрні та інтер'єрні.

До групи екстер'єрних розписів належать: оформлення дитячого садка в с. Андріївці; розпис середньої школи та десяти будинків (орнаментальний фриз) у с. Єленовці; щорічні оформлення міських парків Шевченка та Чкалова (зараз Глоби) на такі свята як День квітів, Новий рік (оформлення центральної площі ім. Леніна) та радянські травневі і жовтневі свята. Це були орнаментальні панно, виставлені у просторовому середовищі паркової зони.

Групу інтер'єрних оздоблень очолюють розписи приміщень закладів харчування та вестибюлі середніх навчальних закладів та музичної школи. Це ідальні середніх шкіл та технікумів у м. Китайгороді та м. Дніпропетровську, Павлограді, ідальні міської типографії, заводу ім. Артема у Дніпропетровську та взуттєвої фабрики «Оріль». Так, оформлення вестибюлю середньої школи № 66 у м. Дніпропетровську складається з декоративного настінного розпису який поєднує жанрові зображення кобзарів, чумаків, побратимів та інших образів народного фольклору та петриківського розпису.

Окрім того, в творчому доробку було безліч ескізів та картонів, які розроблялися для виконання в інших техніках, зокрема вітражу. Для віражної техніки був зроблений стилізований ескіз розпису та картон в натуральну величину, а роботу в матеріалі виконували фахівці зі скла. Спроби освоїти розпис на тканині вилились у виконання «килима» розміром 6м. х 6м. на туалет для виступу танцювального колективу.

Але цим творчо-виробниче життя В. М. Падуна не обмежувалося. Ще була інша сторона самовираження – професійний живопис. Ще в молодому віці він визначив для себе долю художника і поставив за мету стати саме регіональним художником – адже за словами самого художника «на світовий рівень треба виходити зі своїм національним, корінним – тільки так можна бути цікавим світові. Починав з вивчення української культури, козацької спадщини, хотів обійти пішки і замалювати південно-центральний регіон України, аби стати не просто українським, а саме місцевим художником, бо кожна «мала земля», на його

думку, – унікальне природне та художнє явище. З таких окремих земель складається строката, проте і цілісна картина культури України. І реалізація цих задумів займе усе життя» [2: 3].

Дуже надихала митця місцева природа. До схід сонця виїжджав в степ та улюблені місця Огрінського передмістя. Не заважала йому в цьому і будь-яка погода, чи то жарке сонце, чи тріскучий мороз. В теплу пору року міг місяцями жити просто неба, малюючи красу рідного краю, відчуючи кожен подих землі. В його акварелях та живописних полотнах відчувається захоплення від навколишнього середовища. Це і милування простою степовою квіткою, і захват від палаючого заходу сонця та рельєфів балок, яруг та байраків. Це художник який обожає природу. Характерна особливість творчості митця – це те, що він над своїм живописом ніколи не працював у майстерні. Всі роботи написані на одному подиху, за один сеанс. Від природи бере саме головне, характерне – емоції, враження, суть. І підтвердженням цьому – акварельні роботи: «Лелека», «Вечірня Оріль», «Домівка», «Зашелестіло», «На Кільчені», «Пливе човен»; етюди в олійній техніці: «Верба», «Сонячні плями», «Сонячна заграва» та інші. Інший живописний доробок – декоративний. Хоча сам художник заперечує, «коли його творчу манеру називають «декоративною», бо декоративність означає лише поверхову привабливість, оздобу, тоді як справжній твір мистецтва, створений на основі народної традиції, пульсує життям усіх прожитих цим народом віків, є художнім втіленням генетичної пам'яті народу» [4: 4] (рис. 1, рис. 2).

Наступний етап в творчому житті В. М. Падуна починається, коли з'являються роботи, що передують «смугостому періоду»: «Свіжий вітерець», «Береговий вітерець», «Осіньна груша», «Біла озера», а остаточно сформувався в новому баченні і трактовці образів тоді, коли він з'їздив на творчий міжнародний пленер у Словаччину в 1997 році. Переосмислення усього життєвого доробку вилилося в зовсім іншу стилістику, але суть залишилася – національний колорит, символічні засади, зосередження на головному, і найважливіше – ідея, яка прочитується головним стрижнем в кожній роботі (рис. 3, рис. 4).

Висновки. Отже, творчість дніпропетровського художника Володимира Макаровича Падуна базується на традиціях та світогляді українського народу, які втілюються в декоративному орнаментальному розписі, і у декоративному живописі, що несе в собі символічне навантаження та ідеї, пов'язані із самоідентифікацією. Вона відображає оспівування рідних місцевих краєвидів, використовуючи усі можливі виразні образотворчі засоби: колір, ритм, фактуру, композиційну побудову. Митець іде складним шляхом пізнання самого себе, іде до істини через власну творчість, тримаючи в пам'яті слова Григорія Сковороди.

Рис.1. Ой у полі могила. 1995. К., о. 50x35

Рис. 2. Могилівська груша. 1982. К., т. 100x70

Рис. 3. Степові стовпи. 1997 р. П., о. 60x65

Рис. 4. Сонце. 1997 р. К., о. 70x50

Перспективи подальших досліджень відкривають для дослідників глибокий аналіз творчості місцевого художника Дніпропетровщини у контексті загальнодержавних мистецьких напрямків, а також стають підставою для ґрунтовного висвітлення творчості художників Дніпропетровщини кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Література:

1. Богданова Л. В. Художники Дніпропетровщини / Л. В. Богданова, Л. В. Тверська, О. П. Годенко; редкол. В. М. Бойко, Г. Ф. Губанова, В. П. Данилов. – Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 2004. – 383 с. : іл.

2. Годенко-Наконечна О. Життя не вистачає все пізнати / О. Годенко-Наконечна // Наше місто. – 2003. – 14 січня № 5 (1789). – С. 3.
3. Світлична О. М. Художнє життя Катеринослава – Дніпропетровська кінця ХІХ–ХХ століття : дис. на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.05 «Образотворче мистецтво» / О. М. Світлична – Харків, 2009. – 165 с.
4. Старченко В. Художник степу. Шкіц до літературного портрету Володимира Падуна / В. Старченко // Літературне Придніпров'я. – 2002. – грудень № 8 (21). – С. 4.

Рецензент статті: Стельмащук Г. Г., доктор мистецтвознавства, професор, зав. кафедри теорії та історії мистецтва, Львівська національна академія мистецтва